

1994 m. Ispėjimo 28

1994 m. 28

Ona PADVARIETIENĖ

Leisk, Viešpatie

Duok, Viešpatie, dieną
Ir rytmečio saulę,
Pavasario pievų žalumą,-
Gyventi, jei leidai,
Kentėti, jei leidai,-
Dar leisk pastatyti
Tą rūmą:
Kur dienos- kaip šventė,
Kur gali atgyti
Brangiausia, ką žmogui
Paskyrei,-
Ką Laisve vadinam,
Gyvybėmis ginam,
Gynėjus paskelbiam
Didvyriaus.

Šv. Velykos Karagandos lageryje

1952m. šv. Velykas sutikome Karagine. Tai buvo režiminis lageris. Po valarinio patikrinimo barakus užrakinia, ant langų- grotos. Dirbone statybose. Laisvą dieną išvarydavo į lauką, darydavo kratas. Ypač žiaurus buvo režimo viršininkas (pavardės neprisimenu), kalinius suluošinės dvasiškai.

Mūsų brigadoje buvo 5 lietuvių ir ukrainiečių. Mūsų Šv. Velykos kaip tik sutapo su provoslavų. Pirmą šv. Velykų dieną visus nuvedė į karinį miestelį valyti išvietės. Mes to darbo atsisakėme. Tada iškvietė lagerio viršininką, režimo viršininką ir kitus karininkus, bet mes dar kartą vienigai atsisakėme. Viršininkai, nenorėdami sukelti didesnio pasipriešinimo, nusileido ir išsiskirstė. Prabuvę visą dieną kareivių zonoje, vakare grįžome į lagerį.

Du ukrainiečiai Onuliak ir Čaikoni kareivinių sąšlavyne rado šuns galvą. Parsinešę ją išvirė. Tokios tad buvo šv. Velykos. Jie įrodinėjo, kad galva avino, bet mes, juos sutikę pamégdžiodavome šuns lojimą. Ir jie nepyko.

Parėjė į barakus, radome viską išdraskyta ir suversta: buvo generalinė krata. Tai taip ir praėjo šv. Velykų šventės.

Balys VIRBALIS

Marijampolės raj.

Grįžkime prie dvasingumo šaknų

Dvasingos susimąstymo apie Didijį pasiauko jį- Kaltės at-pirkimą-valandos.. Maldos namuose iškilmingai pagarbino-me Atpirkėją, o išėjus į gatvę- vėl ne vienam atsiveria gal net ne pilka, o juoda kasdienybė su agresyviai didėjančiu nusi-kaltėlio kultu. Nusikalėliui- didžiausias net Lietuvos radio ir spaudos dėmesys. Žurnalistai, kaip kokie nusikalėlių lioka-jai, vis be atvango žeria visuomenei informaciją apie tų ponautojų nuveiktus darbus. Jau tiek daug nužudoma, apip-lėšiama, išsprogdinama, prageriama, jog jokių abejonių ne-kyla net iš svečių šalių atvykusiams, kad Lietuvą valdo nusi-kaltėliai. Tad koks impulsas galėtų tautos dvasią ir kultūrą vėl padaryti viešpataujančia vertybę?

Panėvėžyje birželio mėnesį įvyks tremtinių poezijos ir dai-nų šventė "Leiskit į Tėvynę". Ar tai negalėtų būti visos Lie-tuvos visuomenės šventė? Juk jau esame patyrę, kad tokie daug iškentėjusių tautos patriotų susibūrimai vienija ir pa-kiliai nuteikia visuomenę. Metas grįžti prie tautos dvasingu-mo šaknų, savo kiemus išsišluoti, takelius smiltelėmis pabars-tyti, kad ir svečias mūsų tvarkos pasimokytu.

Tačiau kas padarys pradžią? Turėkime vilčių, kad vėl tieku-rie buvo tikrieji Lietuvos Atgimimo šaukliai- trentis ir lage-rius praęjė ir nesuklupę. Sékmės Jums!

Vanda PODERYTĖ

Chuliganizmas ar tarptautinė provokacija?

Balandžio 5d. opozicijos reikalavimu buvo sukiestas neeilinis Seimo posėdis. Posėdyje svarstyta ižūli trių Rusijos ko-vinių sraigtasparnių provokacija Lietu-vos oro erdvėje kovo 29d. Rusų lakūnai pažeidė visus skrydžio leidimo nustaty-tus parametrus. Skristi buvo leista ryta-jie skrido po pietų. Nesilaikė nurodytos trasos. Skrido virš Vilniaus ir Kauno miestų, neleistinai žemai. Lakūnai neat-sakinėjo į Skrydžių valdymo centro pakalausimus, arba kalbėjo rusiškai (pagal taisykles visi užsienio lakūnai privalo at-sakyti angliskai).

Seimas išklausė trijų ministru (P.Gy-lio, L.Linkevičiaus ir J.Biržiškio) paaiš-kinimus. P.Gylis bandė aiškinti, kad nie-ko rimto neatsitikė, kad tai tik nedraus-mingas lakūnų elgesys, blogiausiu atve-ju- chuliganizmas. L.Linkevičius ir J.Bir-žiškis įvykį kvalifikavo rimtai ir tei-nosi neturėj technikos, ginklų ir lėšų to-kioms provokacijoms užkirsti kelią. Kai kurie Seimo LDDP frakcijos nariai pa-jaciškai juokavo. Dėl LDDP nerimto po-žiūrio į labai rimtą įvykį, į pasityčioji-mą iš Nepriklausomos Valstybės garbės ir orumo tądien jokios rezoliucijos Sei-mas nepriėmė.

Tiemis juokelių mėgėjams reiktų pri-minti štai ką, SSRS numušė Korėjos ke-leivinį lėktuvą, vos prisiartinus prie sie-nos Sachalino rajone. Pasodino į kalėji-

mą tikrai pajukavusį vokietij lakūną, mažu sportiniu lėktuvėliu nusileidusį Raudonojoje aikštėje. Rusijos premjeras Černomyrdinas sukėlė tarptautinį skan-dala dėl rusų tarpusavio mušynių Var-šuvos geležinkelio stotyje. Privertė Len-kių oficialiai atsiprašyti. Na, o "juoke-lių" objektas- trys Rusijos kariniai sraig-tasparniai- turi tiek ginkluotės, kad gali sunaikinti visą miesto rajoną. Visai nei-ma juokas, prisiminus, kad visai nese-niai vienas toks "juokaujantis" Rusijos lakūnas "pametė" kovinę raketą Voronežo atominės elektrinės teritorijoje, kitas "per klaidą" porą raketų paleido į tan-kiai gyvenamą vietovę. Išvada viena: to-kių skraidymų Lietuvai ne tik nereikia, bet jie ir labai pavojingi. Rusija net ne-ap-moka už jos kovinių lėktuvų praleidi-mą į Karaliaučių. Už Lietuvos Skrydžių valdymo centro paslaugas turėtų mokėti per 200 dolerių už kiekvieną skrydį. Lėktuvų per metus praskrenda daug, apie 3000. Naudos jokios. Tai kodėl P.Gylis leidimus vis išduoda, kokiu pagrindu?

Užsienio reikalų ministras Seime pa-aiškino, kad leidimai išduodami vadova-vaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1992m. liepos mén. 20d. nutarimu Nr.501. Tada Lietuvoje dar buvo Rusijos kariuomenė, veikė 7 kariniai aerodromai. Tad ir skrydžių reguliavimas bu-vo tik simbolinis, dėl informacijos. Tos

taisykles šiuo metu tikrai nebetinka. Matyt, jos vėl buvo patvirtintos, arba jų ga-liojimas prateistas, pasikeičiant notomis su Rusija šių metų pradžioje, kartu su 1994m. spalio 3d. patvirtintomis karinio tranzito geležinkelio taisyklemis. Gal dėl to A.Sleževičiaus vyriausybė tas notas išlapino, kad spauda ir opozicija nesukelė triukšmo.

Praėjusių metų pabaigoje 7 Seime atstovaujamos partijos padarė bendrą pareiškimą, protestuodamos prieš LDDP rengiamą karinio tranzito sutartį su Ru-sija. Gal LDDP tik žaidė slėpynes su opo-zicija dėl tos sutarties? Rusijai gerai ti-ko abi čia paminėtos taisykles.

Taigi ylos maiše nepaslepsti, arba me-lo kojos trumpos!

Grįžkime prie incidento. Ko tokia pro-vokacija siekė Rusija ir kokia turėjo būti Lietuvos reakcija?

Atkreipkime dėmesį į tai, kad provo-kacija įvykdinta Lietuvos asocijuotos su-tarties su Europos Sajunga parafavimo išvakare. Rusija nori Lietuvą sukom-promituoti: parodyti Europai, kokia ji sil-pna, bejėgė- nekontroliuoja savo oro erdvęs, neturi kuo jos ginti. Kam tokia iš-laikytinė priimti į Europos Sajungą, o juo labiau į NATO? Tik bėdos ir išlaidū turėsi. Šie veiksmai dar kartą parodo,

(nukelta į 2 psl.)

1995m. balandis

TREMINTINYS

Nr. 15 (150)

2

(atkelta iš 1 psl.)

kad Rusija geros valios Baltijos valstybių atžvilgiu tikrai neturi. Ir dar. Tuo pat metu du Latvijos kivirčai su Lietuva ir Estija dėl jūros ekonominės zonas. Kas tai? Ar įrodymas, kad Baltijos valstybės dėl niekų ginčiasi, nesutaria, kad jos bus našta Europai?

Nei Vyriausybė, nei Seimas negali šios provokacijos nuleisti juokais. Ir suvesti į asmenišką rusų lakūnų atsakomybę nevalia. Rusijos Federacijos valstybė turi atsakyti prieš nepriklausomą Lietuvos valstybę ir jos atsiprašyti. Užsienio reikalų ministerija laikinai neišduoda leidimų Rusijos kovinių lėktuvų skrydžiams. Rusija nebūtų Rusija: ji jau spėjo apkaltinti Lietuvą, kad ši trukdanti Rusijos generolams inspektuoti Baltijos laivyną. (Mat Rusijos generolai gali keliauti tik koviniai lėktuva, kitaip ne.) Ir žmogaus teises ji supranta specifiškai rasiškai: čečenų žudynės - tai tvarkos įvedimas, o Krymo separatinių konstitucijos panaikinimas - tai žmogaus teisių pažeidimas. Dėl to Jelcinas nepasirašys politinės sutarties su Ukraina. Bet Clintonas vis tiek gegužės 9-ąją glėbesčiuosis su Jelciniu.

Toks šio pasaulio didelių ir mažų, lygių ir lygesnių moralės veidas.

Povilas JAKUČIONIS

Prekyba

Rusijos regioninio laikraščio "Vesti" korespondentas B. Malyševas, vasario mėn. buvęs Rusijos Federacijos kariuomenės užimtoje Čečenijoje dalyje, parašė prie Rusijos prezidento veikiančios žmogaus teisių komisijos įgaliotinio grupės laišką, kuriamė rašoma, kad jis "iš nepriklausomų ir tarpusavę ne susijusių šaltinių gaudavo daug žinių apie tai, kaip rusai parduodavo čečenams jų gentainių lavonus, gaudami nuo vieno iki dešimties milijonų už kiekvieną kūną. Buvo pardavinėjami ne tik žuvę kovojojai, bet ir nužudyti taikūs gyventojai, tarp jų - seniai, moterys ir vaikai. Štai Šali raj. Seržen-jurt kaimo gyventojas LMažalaivas, g. 1934m., statybininkas, vasario 20d. iš rusų kariškių, buvusių Rostovo-Baku trasoje (penki km. nuo Čečen Aulo), išpirko savo 67 metų uošvės M. Satujevas, jos 30 metų sūnaus L. Satujevo ir jos vaikaičio, dvylakamečio bernuko, kūnus. Juos visus rusų kareiviai sušaudė minėtoje trasoje vasario 6d. 15val. 30min... Klausimas dėl išpirkos sumos ir tą išpirką gavusio asmens šiuo metu laikomas visiškai netaktiku, jeigu ne provokaciniu. Čečenai suinteresuoti, kad šiomis sąlygomis išliktų vienintelis tikras būdas susigrąžinti ir prideramai palaidoti savo giminaičių ir artimuų kūnus. Todėl jie moka ir tyli". Korespondentas rašo, kad čečenai sutiktų pateikti žinias apie lavonų išpirką autoritetinėms tarptautinei komisijai, tačiau jie reikalauja "vienintelės garantijos - komisija turi užtikrinti, kad liudytojų sąrašai nepateks į rankas žmonių, atsakinčių už "konstitucinės tvarkos atkūrimą Čečenijoje".

Žinios apie prekybą nužudytių čečenų lavonais gali sugadinti nuotaiką aukštoms svečiams, atvykusiems į Maskvą šventi pergalės prieš Vokietiją. Todėl skubama greičiau užbaigtis "vidaus reikalai".

Teodoras ČIAPAS

I laipsnio valstybines pensijos

1995m. kovo 24d.

LR Vyriausybė I laipsnio valstybines pensijas

paskyrė šiemis asmenims:

Petrui Povilui Aleksandravičiui - skulptoriui; Jonui Avyžiui - rašytojui; Algimantui Baltakiui - poetui; Kazimierai Banaitienei - aktorei; Vladimirui Beriozovui - visuomenės veikėjui; Kostui Biruliui - inžinieriui; Vaclovui Blédžiui - režisieriui, aktoriui; Vytautui Jurgui Bubniui - rašytojui; Stepui Butautui - kultūros ir sporto veikėjui; Antanui Dambrauskui - grožinės literatūros vertėjui; Leopoldui Mykolui Digrui - muzikui; Aleksandru Drobnui - visuomenės veikėjui; Borisui Efrosui - medicinos mokslo daktarui; Reginai Marijai Eidukaitienei - aktorei; Jurgui Gaižauskui - kompozitorui; Rimui Geniušui - menininkui, dirigentui; Medardui Grigaliūnui - visuomenės veikėjui; Irenai Kostkevičiūtei - literatūros kritikei; Jonui Kubiliui - mokslininkui, visuomenės veikėjui; Bronislavui Vaidučiui - kompozitorui; Vytautui Makniui - teatro kritikui; Alfonsui Maldoniui - poetui; Justinui Marcinkovičiui - poetui; Eduardui Mieželaičiui - poetui; Jonui Mikelinskui - rašytojui; Monikai Mironaitei - Baltušienei - aktorei; Justinui Nekrašui - energetikui; Pranui Noreikai - inžinieriui; Jadvygai Olekieni - balerinai; Janinai Pacevičienei - visuomenės veikėjai; Viktorui Petkui - visuomenės veikėjui; Leopoldui Petravičiui - inžinieriui; Kaziui Pilkauskui - inžinieriui; Chaimui Potašinskui - artistui, meno veikėjui; Jonui Razumui - visuomenės veikėjui; Leokadijai Razmienei - artistei; Romualdui Sakauskui - inžinieriui statybininkui; Romualdui Sikorskiui - visuomenės veikėjui; Lioginui Šepečiui - visuomenės veikėjui; Eugenijai Šimkūnaitei - biologai; Algirdui Šocikui - kūno kultūros ir sporto veikėjui; Dainiui Trinkūnui - kultūros veikėjui; Kaziui Ulvydai - kalbininkui; Ipolitui Užkurniui - tautodalininkui; Viktoriui Juditai Vaičiūnai - peetei; Teofilui Vaičiūnai - aktorei; Henrui Vancevičiui - režisieriui; Kaziui Vasiliauskui - monsinjorui; Henrui Zabului - mokslininkui; Alfonsui Žaliui - visuomenės veikėjui; Vytautui Žebriūnui - kino režisieriui; Kazimierui Žoromskiui - dailininkui.

Susipažinkime su kai kurių I laipsnio pensininkų biografijomis (lauksime nuomonių).

Biografijų duomenys imti iš "Tarybų Lietuvos enciklopedijos", "Lietuviškios tarybines enciklopedijos", "Mažosios lietuviškios tarybinės enciklopedijos".

Aleksandras Drobnys (g. 1912 03 26 Pilkaistye, Alytaus raj.). Lietuvos TSR valst. veikėjas. LTSR nusipelnės ekono-

mistas (1972). TSKP narys (1944). 1930-1934 Lietuvos sajungos centro v-bos narys, 1934-1935 jos studentų varpininkas, d-jos pirmininkas. 1931-1941 dirbo Kauko bankuose. Nuo 1935 palaikė ryšius su LKP, rėmė liaudies frontą. 1942-1944 LTSR finansų liaudies komisaro pavaduotojas, 1944-1957 liaudies komisaras, ministras. 1948 baigė Vilniaus u-tą 1957-1958 ir 1965-1984 LTSR valstybinio plano k-to pirmininkas. Nuo 1956 LKP CK narys. 1947-1966 TSRS AT deputatas. Veikalai: "20 metų Tarybų Lietuvai (1940-1960)" (su Meškauskui, 1960, rus.); "Lietuvos TSR Pasakojimai apie septynmetį (1961, rus.); "Penkmečio žingsniai" (su B. Zaikauskui, 1972); "Penkmečių rikiuotėje - dešimtasis" (su B. Zaikauskui, 1978). Lietuvos TSR atlaso (1981) red. kolegios pirmininkas. LTSR valst. premija, 1983. Didžiojo Tėvynės karo pradžioje dirbo TSRS Valst. banko sistemoje Maskvoje, Novosibirske. 1942m. Lietuvos TSR Liaudies Komisarų Tarybos įgaliotinis evakuotųjų piliečių reikalams Novosibirsko sr.

Janina Pacevičienė (g. 1928 01 04 Mažalėnėje, Trakų raj.). LTSR valst. ir part. veikėja. LTSR nusipelnės kultūros veikėja (1978). TSKP narė (1949). 1954-1960 Daugų raj. vyk. k-to pirmininkė. 1960-1961 LKP Vilniaus miesto N. Vilnios raj. k-to II sekretorė, 1961-1971 vyk. k-to pirmininkė. 1962 baigė neakivaizdinę aukšt. part. m-klą prie TSKP CK. 1971-1973 LTSR socialinio aprūpinimo ministrė. 1956-1958 kandidatė į LKP CK narius. 1964-1966 ir nuo 1971 LKP CK narė. 1966-1971 Revizijos komisijos narė. Nuo 1967 LTSR AT deputatė.

1945-1949 dirbo adm. ir part. darbą Vievyje. 1951 baigusi Resp. part. m-klą, dirbo part. darbą Dauguose.

Medardas Grigaliūnas (g. 1925 08 18, Kuodžiuose, Panevėžio raj.). LTSR valst. veikėjas. LTSR nusipelnės agronomas (1975). TSKP narys (1953). 1959-1961 Joniškio raj. DŽDT vyk. komiteto pirmininkas, LKP Joniškio raj. k-to pirm. sekretorius ir LKP CK part. organizatorius prie Joniškio teritorinės kolūkių ir taryb. ūkių v-bos. Nuo 1961 LKP CK narys. 1962 baigė LŽŪA. 1962-1965 LTSR ŽŪ produktų gamybos ir paruošų ministras ir LTSR MT pirmininko pirm. pavaduotojas. Nuo 1965 LTSR žemės ūkio ministras. Nuo 1963m. LTSR AT deputatas. Paraše knygas: "Intensyvinti gamybą - svarbiausias žemdirbių uždavinys" (1977), "Tarybų Lietuvos ŽŪ gamybos intensyvinimas" (1983).

Administracinis darbuotojas. 1950 baigė Joniškėlio ŽŪ technikumą. Nuo 1950-1953 dirbo Šiaulių sr. ŽŪ valdyboje. Nuo 1965 ŽŪ ministras. Nuo 1961 LKP CK narys.

Jonas Razumas (g. 1929 01 16 Barboriškyje, Ukmergės raj.). LTSR valst. veikėjas, LTSR nusipelnės inžinierius (1979). TSKP narys (1958). 1954 baigė Kauno polit. i-tą. 1960-1965 Klaipėdos miesto vyk. k-to pirmininko pavaduotojas. 1966-1975 LTSR komunalinio ūkio ministro pavaduotojas. Nuo 1975 Kauno miesto vyk. k-to pirmininkas. Nuo 1976m. LKP CK narys. 1975m. LTSR deputatas. 1980-1985 LTSR AT Prezidiumo narys.

Alfonas Žalys (g. 1929 10 05 Raiz-

giuose, Šiaulių raj.). LTSR nusipelnės ekonomistas (1979). TSKP narys (1955). 1954-1957 LLKJS Tytuvėnų raj. k-to I sekretorius. 1961 baigė Vilniaus aukšt. part. m-klą, 1964- Vilniaus u-tą. 1961-1969 LKP Klaipėdos miesto k-to sekretorius. Nuo 1969 Klaipėdos miesto vyk. k-to pirmininkas. Nuo 1971 kandidatas į LKP CK narius LTSR AT deputatas. LTSR valst. premija (1982).

Juozas Šerlys (g. 1929 01 02 Pelekonyse Prienu raj.). LTSR valst. veikėjas. LTSR nusipelnės inžinierius (1979). TSKP narys (1957). 1952 baigė Kauno politechnikos i-tą. 1960-1963 Kauno miesto vykd. k-to I pavaduotojas. 1963-1971 pirmininkas. Nuo 1971 LTSR komunalinio ūkio ministras. Nuo 1966m. LKP CK narys. Nuo 1965 LTSR AT deputatas. Nuo 1986 kandidatas į LKP CK biuro narius. Nuo 1984 LTSR MT pirmininko pavaduotojas, nuo 1986 I pavaduotojas. TSRS MT premija 1982.

Henrikas Zabulis (g. 1927 02 18 Virčiuose, Ukmergės raj.). LTSR valst. veikėjas, filologas, filologijos daktaras (1983). LTSR nusipelnės mokslo veikėjas (1977). TSKP narys (1954). 1950 baigė Vilniaus u-tą. 1951-1955 LTSR "Žinios" d-jos v-bos referentas, ats. sekretorius, 1952-1955 dėstė Vilniaus ped. inst.; profesorius (1972). 1962-1966 LTSR MT aukštotojo ir specialiojo vidurinio mokslo k-to pirmininkas, nuo 1966 aukštųjų ir specialiojo vidurinio mokslo ministras; 1964-1966 kandidatas į LKP CK narius, nuo 1966 LKP CK narys. Nuo 1967 LTSR AT deputatas. Svarbiausi darbai: "Aukštasis mokslo Lietuvoje" (1968m. anglų kalba), "Vilniaus universitetas Lietuvos istorijoje" (1979, rusų k.), "Respublikos idealai Romos aukso poezijoje". Iš gr. ir lot. kalbų išvertė Katulo ("Lyrika", 1969), Euripido ("Hippolitas Apvainikuotasis", 1973), Horacijaus ("Lyrika", 1977) kūrinius.

Jei šventi Velykas - metai griežtojo režimo

Norilskas - Šiaurės pašvaistės, naktį be dienų ir dienų be naktų kraštas. Mes, keliolika Kajerkano lagerio politinių kalinių, nutarėme šventi Velykas. Nusižiūrėjome aplieštą baraką, padarėme šokių tokius stalus, suolus. Atsinešė truputį maisto, pasimeldėme, pagerbėme išėjusius iš gyvenimo mūsų draugus, palinkėjome vieni kitiams stiprybės. Lagerio valdžia už tai apkaltino mus drausmės pažeidimu, gavome visus metus griežto režimo. Mus išvežė į Srednij lagerį. Pasakė, kad baudžia ne už Velyką šventiną, girdi, tiki, pas mus nevaržoma, o už tai, kad dainavome "banditiškas" dainas, nebuvome darbe (buvo sekmadienis), savavalškai užémėme patalpą.

Po metų grįžome atgal į tą patį lagerį, toliau dirbome šachtoje.

Bronius SKARDŽIUS

Kviečiame apsilankyti

Lietuvos PKTS Panevėžio skyrius 1989m. įkūrė Partizaninio judėjimo muziejų. Per Sausio įvykius jis teko išmontuoti ir slėpti eksponatus. Dabar jis sumontavome į naujai trečią kartą.

Muziejuje yra 465 partizanų nuotraukos, daug archyvinės medžiagos, kalinių rankdarbių ir kulkų suvarpyta Vyties apygardos vėliava. Nuotraukos susistemintos pagal apygardas ir rinktinės, veikusias 1954m., yra trumpi paaškinimai.

Kviečiame apsilankyti. Muziejus yra šv. Trejybės bažnyčios klebonijoje. Sudėtingas Antonas SIMENAS

Tėvyne atėmė pilietybę

*Pokalbis su Švedijoje gyvenančiu lietuviu
Kajetonu Juliumi Čeginskui*

Kaip vertinate politinę padėtį Lietuvoje?

Man atrodo, kad padėtis yra ganėtinai normali. Tik mano stebėjimų laukas labai siauras. Galėjo būti gyvesnis pasirengimas savivaldybių rinkimams. Teigiamo - didesnis žmonių sudomėjimas rinkimais, ne taip, kaip po rinkimų į Seimą. Tada būta daugiau nusiminimo ir pasyvumo.

Ko, jūsų akimis, Lietuvoje stokoja politinės kultūros srityje kalbant apie rinkimus, palyginti su Vakarais?

Mano patirtis šioje srityje nedidelė. Aš tik pernai gavau Švedijos pilietybę. Niekada nesu dalyvavę jokiouose rinkimuose. Penkiasdešimt metų laikau savo Lietuvos piliečiu, bet tik darbar, kai iš manęs tą pilietybę atėmė, priėmiau pilietybę to krašto, kuriamė gyvenu. Žinoma, Švedijos politinė kultūra yra neabejotinai aukštėsnė. Tačiau reikia atsižvelgti į daugelį aplinkybių, sakysim, į istoriją, visuomenės brandumo lygi, geografės standartą, įvairių organizacijų visumą, tradicijas ir kt.

O kodėl Jums atėmė Lietuvos pilietybę?

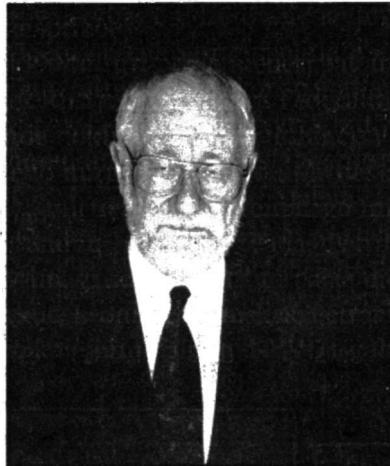
Taip sakau truputį perdėdama, bet kaip turi jaustis išeivijos lietuvis, kai staiga susiduria su biurokratija? Atvažiavau į Lietuvą su daug kartine vizā vieneriems metams. Pasirodo, kad mano buvimas gimtinėje apribotas 90-ia dienų. Turi labai stengtis, norédamas vizą prateisti.

Kada ir kokiomis aplinkybėmis jūs pasitraukėte iš Lietuvos?

Pasitraukiau 1944 metais jaujas, dar tebevykstant karui, kartu su Marijampolės komendantūros būriu. Save visada laikiau priklausančiu tiems, kurie 1944 m. sava žygiai į Vakarus protestavo prieš antrąją sovietinę okupaciją.

Kur ir ką veikėte išeivijoje?

Pirmiausia turėjau baigtį vidurinį moksłą Paskui - ilgi studijų metai. Sukūrėm ūkį ir turėjau rūpintis pragyvenimu. Bet salygos man buvo palankios. Apie 20 metų darbavaus "Amerikos balso" ir "Laisvosios Euro-

E. Simanaicio nuot.

pos" radijo tarnybų lietuviškose programose.

Ką konkrečiai dirbote?

Pradžioje buvau paprastas tekstu rengėjas ir skaitovas. Sudarius lietuviškų laidų redakciją prie "Laisvės", o vėliau prie "Laisvosios Europos" radijo, trejetą metų dirbau vyriaus redaktoriaus pavaduotoju, o po to 11 metų ėjau vyriaus redaktoriaus pareigas. Porą pastarųjų metų dirbau eiliniu redaktoriumi ir 1992m. išejau į pensiją. Radijo klausytojai mane turėtų prisiminti kaip Vidzgirį, vėliau - Augustiną Liepą. Mes gaudavome "Katalikų Bažnyčios kroniką" ir kitokią pogrindžio literatūrą. Mus aplankydavo daugelis ižymų žmonių. Dabar jie dirba įvairose valdžios įstaigose.

Nuo kada pradėjote skaityti "Tremtinį" ir kaip jūs vertinate?

"Tremtinį" skaitau nuo pat jo pasirodymo. Gaudavome į Miunchene, kai dirbau "Laisvosios Europos" redakcijoje. Jūsų laikraštis mums buvo ypač vertingas žinių šaltinis. Ten rašoma apie daugelį pasipriešinimo faktų ir būtent apie tai, ko anksčiau nebuvome girdėjė, o jeigu ir gaudavome žinių, tai jos būdavo smarkiai iškraipytos. Ypač vertinga medžiaga apie praeities kovas. Grįžęs gyventi į Švediją, pirmiausia užsisakiau "Tremtinį".

Pone Kajetonai, dėkoju už pokalbi. Linkiu jums palaikytį ryšį su Tėvynė ir rašinėti į "Tremtinį". Kalbėjosi Edmundas SIMANAITIS

Paminklas karaliui Mindaugui

Balandžio 5d. Druskininkuose iškilmingai atidengtas išpudingas paminklas "Lietuvali" - pirmajam ir vieninteliam Lietuvos karaliui Mindaugui. Paminklo autorius - garsus JAV gyvenantis lietuvių skulptorius Vytautas Kašuba.

Jo projekta, sukurtą dar 1975m., išgyvendino skulptorius M.Aučynė ir architektai K.Kisielius, K.Pempė, G.Ramunis.

Paminklo atidengimo iškilmėse dalyvavo Seimo nariai, Respublikos Prezidentas, visuomenės atstovai. Istorikas A.Bumblauskas pasakė, kad Mindaugas pradėjęs vienyti lietuvių gentis ir jungti žemės į vieną valstybę būtent nuo šio krašto.

Paulius DEMIKIS

Estijos, Latvijos ir Lietuvos tarpparlamentinių ryšių su Čečėnija koordinacinės tarybos pirmininkas Seimo narys A.Endriukaitis parašė vieną laišką JAV prezidentui B.Klintonui. Jame rašoma: "Tamsiausias stalininės priespaudos metais į JAV žiūrėjome, kaip į laisvės ir demokratijos bastioną, kuris, suprasdamas savo galią ir moralinę atskaitomybę, gynė Vakarų Berlyną, Vietnamą, disidentus Rusijoje... Sotus alkano neužjaučia. Mes tai išgyvenome 1944-1954 metais, kai vien Lietuvoje buvo nužudyta per 25 tūkstančius su ginklu už Lietuvos nepriklausomybę kovoju sių partizanų, kuriuos okupantai, kaip šiandien čečėnų kovotojus, vadino ginkluotais banditais. Jūs pritarėte ir leido te rusams panaikinti trejų me-

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMU

Parengė Edmundas SIMANAITIS

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995m. kovo 17d. nutarimo Nr.384 priedas

Lietuvos valstybės biudžeto asignavimų, skirtų butams grįžantioms į Lietuvą reabilituotų politinių kalinių ir trentinių šeimoms 1995 metais statyti, rekonstruoti ar remontuoti, negyvenamosioms patalpoms pertvarkyti į butus, privatiems gyvenamiesiems namams ar butams iš gyventojų pirkti, paskirstymas

Miesto (rajono) valdybos pavadinimas	1995m. asignavimai (tūkst. litai)	is viso (kv.metrų)	Statoma bendrojo ploto bendrojo ploto butų (vienetais) (kv.metrais)	1995m. naudoti (kv.metrais)
Miestu				
Vilnius	170	165	165	4
Kauno	320	339	339	6
Klaipėdos	85	166	166	3
Šiaulių	74	170	170	5
Panėvėžio	150	320	320	4
Alytaus	90	258	258	5
Marijampolės	58	65	65	1
Palangos	38	50	50	1
Rajonu				
Akmenės	20	100	100	2
Ankyščių	23	52	52	1
Biržų	67	180	180	2
Ignalinos	55	69	69	1
Jonavos	30	93	93	2
Joniškio	108	258	258	5
Jurbarko	38	95	95	2
Kaičiadorių	50	437	437	8
Kelės	100	355	355	6
Kėdainių	76	206	206	4
Klaipėdos	38	148	148	2
Kretingos	60	143	-	-
Kupiškio	16	115	62	1
Lazdijų	50	141	88	2
Marijampolės	70	263	-	-
Mažeikių	130	494	494	9
Molėtų	30	72	72	1
Panėvėžio	21	52	52	1
Pasvalio	25	67	67	2
Plungės	120	536	536	10
Prienų	36	162	162	4
Radviliškio	19	52	52	1
Raseinių	150	615	140	3
Rokiškio	74	136	136	3
Skuodo	60	120	120	3
Šakių	40	78	-	-
Šiaulių	46	87	87	1
Šilalės	15	135	135	2
Šilutės	72	144	144	3
Širvintų	40	181	181	4
Švenčionių	65	160	160	3
Tauragės	50	140	140	3
Telšių	63	215	215	4
Trakų	32	37	37	1
Ukmergės	30	36	36	-
Utenos	32	62	62	1
Vareno	44	70	70	2
Vilkaviškio	34	85	85	2
Vilniaus	50	50	50	1
Zarasų	36	100	100	2
IS viso	3100	8074	7009	133

Pastaba. Pasikeitus per metus statybos (rinkos) kainoms, miesto ar rajono valdyba, atsižvelgdama į faktinę gyvenamųjų namų statybos (rinkos) kainą, patikslina reabilituotų politinių kalinių ir trentinių šeimoms statomų ar perkamų butų bendrąjį plotą.

Amerikos tai nejaudina

tū Čečenijos de facto nepriklausomybę. Jūs kalbate tik apie Rusijos vidaus reikalą, teritorinį vientisumą, tuo atleisdami ir pa-teisindami jos agresiją, užsimerkdami prieš taufos apsistrendimo teise, išreikštą 1991m. spalio 27d. Čečenijos parlamento ir prezidento rinkimuose ir pasitvirtinant Konstituciją. Kokia teise Jūs visa tai nubraukiate? 30 tūkstančių žuvusiųjų ir 500 tūkstančių pabėgelių Jums sukelia tik vieną nepatogumą - kad viskas per ilgai užsitempi. Čečenai priešinasi per šimtą dienų tiek, kiek suomiai rusams 1939-1940 metais. Argi tai ne tautos apsisprendimas? Jūs atėmėte kolonijas iš Anglijos, Prancūzijos, Belgijos, bet Jūs teis-

gumo pirštas nepakilo dėl Rusijos kolonijų... Rusija farizejiškai meluoja ir niekšiškiausiai elgiasi, norėdama laimeti laiko ir pripratinti pasauly prie tylos ir lėto čečenų tautos ir jos turto naikinimo. Jūsų nejaudina, kad nuo 1994m. gruodžio 11 dienos po kiekvieno taikdarystės žodžio kasdien suguldoma po 300 lavonų. Ir tai vienintelis politinis bei teisinis Rusijos argumentas skubiai atliti ir marionečių rankomis pasirašyti Čečenijos "savoir-iška" išjungimą į Rusijos Federaciją... Galinga valstybė gali nusikalsti ir už nieką neatsakyti. Ir tai Amerikos žinės nejaudina".

Edmundas SIMANAITIS

Išrašas

iš Rusijos įstatymo "Apie politinių trėmimų aukų reabilitaciją" papildymų ir pataisymų (1993 09 03)

Asmenys, patyrę politines represijas netekę laisvės, ištremti, išsiuisti į lagerius ir koncentracijos stovyklas, iutrauki i privačių darbų sąrašus (pvz., "NKVD darbo kolonijose"), ir patyrę kitus teisių bei laisvės apribojimus nepagrūstas guldymas į psichiatrinės gydymo įstaigas, bet reabilituoti, turintys invalidumą ar jau pensininkai, turi šias teises:

1) pirmumo teisę gauti kelialapi į sanatoriją kurortą gydu-muisi ir poilsisi;

2) be eilės gauti medicininę pagalbą ir įsigytį 50 proc. sumažintomis kainomis vaistų pagal gydytojo receptą;

3) nemokamai apsirūpinti ZAZ-968 M klasės automobiliu, turint medikų rekomendaciją motovežimeliui ir neturint kliūti, susijusi su sveikata, vairuoti automobili;

4) nemokamai važiuoti visų rūšių miesto keleiviniu trans-porту (išskyrus taksi), taip pat automobiliu ir vandens bendra-naudojimo transportu (išskyrus taksi) gyvenamojo administra-cinio rajono ribose;

5) nemokamai važiuoti trau-kiniais ir kitomis tarpmiestinio susisiekimo priemonėmis bei tarpmiestinių maršrutų autobusais;

6) nemokamai važiuoti (i abi puses) vieną kartą per metus ge-ležinkelio transportu, o rajono-nuose, neturinčiuose geležin-kelio tinklo, vandens, oro ar tarpmiestinių autobusų trans-portu su 50 proc. kelionės kai-nos nuolaida;

7) reabilituotiesiems asme-nims ir su jais drauge gyvenan-čiems šeimos nariams mokėti 50 proc. mažiau už komunalines paslaugas;

8) pirmumo teisę įvedant te-lefona;

B. Gajauskas su JAV lietuvių visuomeniniais veikėjais
J. Tamulaičio nuotrauka

Sovietinio tautų kalėjimo sienoms sugriuvus, laisvasis pasaulis geriau suprato komunizmo tironijos esmę ir kodėl paverstos tautos kovoja už laisvę. Tačiau kultūrinis, politinis bei ekonominis gyvenimas tapo kur kas sunkesnis, labiau komplikuotas. Tai atsiliepė ir užsienio lietuvių bei Lietuvos laisvės draugų veiklai, siekiant padėti atsistatančiai Lietuvai.

Kai Lietuya dar buvo okupuota svetimos kariuomenės, Pietvakarių Floridos Lietuvos Laisvės Forumas ir jo svečiai susirinkdavo reikalauti okupacijos panaikinimo ir Lietuvos Respublikos nepriklausomybės atstatymo. Mes rinkomės paminėtį Lietuvos Nepriklausomybės Atstatymo Akta, paskelbtą Vilniuje 1918 metais vasario 16 dieną. Ta pat proga mes paminėdavome ir garbingą Lietuvos istoriją bei prieš veik 8 šimtmečius, 1251m., karaliaus Mindaugo karūnavimui įtvirtintą suverenios Lietuvos valstybės pradžią. Šiemet mes čia ne tik paminime, bet jau švenčiame Lietuvos Nepriklausomybės šventę, drauge švęsdami dar vieną garbingą sukaktį - 1990m. kovo 11 dienos Nepriklausomos Lietuvos Respublikos atstatymo penkmetį. Tai buvo diena, kai lietuvių tauta formaliai nusimetė Sovietų sąjungos okupacijos grandines, tuo pradėdama ir sovietų imperijos griūtį. Gana teisingai TĖVIŠKES ŽIBURIŲ vedamajame nesenai visa tai pavadinta "Kovų Vainiku". Laisvė negaunama ir neišlaikoma veltui, be kovos, be ryžto, be auksų. Nei Lietuvos valstybingumo 744 metų sukaktis, nei 77 metų sukaktis nuo Lietuvos Respublikos, kaip nepriklausomos valstybės, atstatymo po Pirmojo pasaulinio karo, nei prieš 5-erių metus paskelbtas Nepriklausomybės nuo Sovietų sąjungos Aktas, neatsirado be kovos. Iš tikrųjų lietuvių tauta, kaip papildomą drąsos ir laisvės meilės įrodymą, turėtų švesti dar vieną didvyrišką Nepriklausomybės paskelbimą, būtent Antrojo pasaulinio karo metu - 1941m. birželio 23d. Sovietų ir Reicho karui prasidėjus. Aktas ypač svarbus istoriškai, nes jis atliktas už akių Hitlerio planams: sovietus ištumiantys vokiečiai buvo pastatyti prieš de jure nepriklausomą Lietuvą, o ne prieš Sovietų sąjungos respubliką. Deja, naciai netrukso sutrypti ši tautos pareiškimą. Tačiau mes patys neturėtume ištrinti to akto iš Lietuvos istorijos.

bebuvu Sovietų raudonoji armija, prieš kraštą užimant kitai svetimai kariuomenei - nacių Vokietijos kariams; 1990 metais Lietuvos teritorijoje bebebuvo Stalino okupacijos kariuomenės likučiai. Tą situaciją ypač gali suprasti Amerikos patriotai: juk ir Jungtinė Amerikos Valstijų nepriklausomybė 1776 metais buvo paskelbta Amerikos kolonių tebesant Anglijos karaliaus "rau-

tatymą. Nepriklausomybė ypač gali džiaugtis tie, kurie visad tikėjo Lietuvos prisikėlimu, netikėjo komunizmo pergale pasaulyje, kurie veikė, kalbėjo ir rašė, iškeldami Sovietų sąjungos brutalumą ir Kremliaus pavojuj laisviesiems žmonėms. Visi, kas savo žiniomis apie komunizmą ir Maskvos imperializmą dalijosi su savo gyvenančiu kraštų piliečiais, prisidėjo prie sovietinio tautų kalėjimo griuvimo. Visa tai padėjo moraliai ir kariškai susitrinti laisvuosius Vakarus ir užkirsti kelią Sovietų imperijos plėtimuisi. Juk ne be pagrindo prez. Ronaldas Reiganas Sovietų sąjungą pavadinio "Blogio imperija". Tuo jis išreiškė vienos amerikiečių tautos pažiūrą.

O kaip šiandien? Ar užsienio lietuvių ir jų draugų laisvės kova jau pasibaigusi? Ar laisvės garantijoms jau viskas padaryta? Deja, dar nel Krašto nepriklausomybė ne visada reiškia ir piliečių asmeninę laisvę. Visada savo kalbose ir raštuose pabrėždavau, kad Lietuva atgaus nepriklausomybę su sidarius dvieims sąlygoms: 1) kai bus

donšvarkių" daliniams. Taigi nereikia didelės "vaizduotės, ypač atsigrežiant į penkerių metų senumo įvykius ir į Čečeniją" šiandien, norint suprasti, kaip patriotai - valstybininkai turėjo rizikuoti tokiomis nestabiliomis sąlygomis paskelbdami nepriklausomais. Todėl viškai turime teisę pasakyti, jog šiandien mūsų švenčiamai istoriniai momentai - tai lyg laurų vainikas už laisvę kovojuisiai ir milžiniškas aukas sudėjusiai lietuvių tautai.

Praėjusį rudenį, stovėdamas Vilniaus Antakalnio kapinėse prie šventos Sausio 13-osios aukų žemės, bandžiau suprasti, kas padaro paprastas moteris ir paprastus vyrus didvyriaus. Tą pat bandžiau išspręsti ir Utenos krašte, stovėdamas prie paminklo paskutiniui Lietuvos partizanui, kuris išsilikė nepasiduodamas net 20 metų. Ir tik išdaviko kulkos sustabdė jo epinę rezistenciją. Vargu ar mums pavyks atsakyti į šiuos klausimus. Tačiau jeigu kas jaučiasi nusivylęs savo tauta dėl vieno ar kito pabalsavimo, stovint ant komunistinio 50-mečio griuvėsių, teprisimena tik šio šimtmečio tautos didvyrius - Nepriklausomybės kovų savanorius, 1941-ųjų metų sukilėlius, nenusakomos drąsos partizanų kovų dešimtmetį, okupacijos metų rezistentus, politinius kalinius, Sibiro tremtinius ir vius tuos, kurie sunkiausiomis sąlygomis nepalūžę, prieš penkerius metus nustebino pasaulį ir Geležinio Vilko staugimui iškėlė Gedimino miesto garsą pasaulio platybėse.

Ir užsienio lietuviams bei daugeliui jų draugų amerikiečių, kaip ir Kanados, Pietų Amerikos, Europos, Australijos lietuviams ir jų surastiems Lietuvos draugams, tenka šiek tiek garbės už Sovietų sąjungos pastūmėjimą griūtin ir Lietuvos Nepriklausomybės at-

nacionalizmo labiau negu Maskvos imperializmo. Todėl išsivadavusiu kraštų kairieji politikai yra Vakarų diplomatų proteguojami, aprūpinami presižinėmis kelionėmis į Vakarus, prakalbomis bei susitikimais su "žyimiomis" asmenybėmis ir organizacijomis, kai tuo pat metu tautinis tų kraštų elementas ignoruojamas ir laikomas posūnais. Tai jau tiesiogiai liečia mus, kaip Amerikos piliečius, nes JAV diplomatai yra išlaikomi mūsų mokesčių pinigais. Tad dar viena priežastis, kodėl laisvojo pasaulio žmonės, ypač lietuvių, dar negali nusisukti nuo laisvės kovos.

Be kitų būdų, Lietuvai galime padėti keldami Vakaruose Karaliaučiaus srities demilitarizacijos reikalą. Dabar tė padėtis gresia ne tik Lietuvai, bet ir pasaulio taikai apskritai. Kitas opus, Lietuvą liečiantis tarptautinis klausimas yra NATO narystės klausimas.

Mes turėtume iš savo atstovų JAV Kongrese reikalauti, kad NATO narystė būtų nedaloma: arba visi iš sovietijos išsivadavę to norintys kraštai priimami į NATO, arba nė vienas. Jei Baltijos kraštai būtų palikti už NATO narystės ribų, tai būtų tolygu Hitlerio-Stalino Pakto paktuojimui signalas Maskvos imperialistams daryti su Baltijos kraštais tai, ką jie darė, kai Hitleris šiuos kraštus Maskvai paliko. Ir dar vienas būdas padėti Lietuvai ir pačiai Amerikai yra kalbėti ir veikti už kariškai stiprią Ameriką. Tada jos balsas ir žodis už Baltijos kraštus turėtų skirtumą savo svorį. Tad, kaip matome, mūsų dar laukia daug darbų. Šiandien skirtumas tas, kad jau įvyko tai, kas daug kam atrodė neįmanoma: Lietuva yra Nepriklausoma Respublikai Nepamirškime, kad vyriausybė nėra Lietuva...

JAV, Florida

Dar yra likę keleri metai ligi Lietuvos prezidento rinkimų, bet spaudoje jau pasirodo straipsnių, kur net nurodomos "būsimųjų" pavardės, net ir užsienyje gyvenančių lietuvių. Labai gražu, kad norėdami tévynei gerot, žmonės visaip stengiasi. Bet vis dėlto būsimasis prezentas neturėtų būti kviečiamas iš užsienio, nes Lietuvoje turime žmogų, kuris aukoja ir aukoja Lietuvos labui - kaip mūsų istoriniai kunigaikščiai Mindaugas, Gediminas ar Vytautas, kurie, valdydami valstybę, neabejodami už ją ėjo į mūšį, rodydami kariams ir tautai, kurlink reikia eiti. Toks žmogus yra p. Vytautas Landsbergis. Jis savo diplomatija sugebėjo paveikti pasaulio žmones, politikus, kad būtų išvesta SSRS armija iš Lietuvos, apskritai sunku būtų išvardyti visus jo nuopelnus tautai ir Valstybei.

Juozas ULECKAS
Torontas

Būsimasis prezidentas

1944 metų žiemą vokiečiams nesisekė, kartu ir Lietuvoje darėsi vis sunkiau, ypač jauniems vyrams... Prasidėjo vienos apgaulei, viena po kitos vyru mobilizacijos, gaudymas gatvėse ir t.t.

Vasario mén. P.Plechavičius pradėjo organizuoti Vietinę rinktinę. Kovo mén. prasidėjo registracija į karą mokyklą Marijampolę. Užsiregistravau ir aš, paskyrė mane į ketvirtą kaitoną Šlekle vadovaujamą kuopą, trečią būri (vadas ltn. J. Jasiunas). Uniformą tebuvo vos dviem kuopom, tad mes vaikščiojome savo civilais drabužiais. Lovos buvo dviejų aukštų. Atsinešėme šiaudų, gavome po antklodę. Prasidėjo pamokos: teorija klasėse ir pora valandų rikiuotės lauke. Ispūdingiausias būdavo valandos pasivaikščiojimas vakare rikiuotėje su daina Marijampolės plentu. Visa Marijampolė sukildavo ant kojų, kai žengdavo 10 kuopą su daina, viena už kitą gražesne, patriotiškesne... O mes jautėmės kaip milžinai, nors ir su kiaurais batais.

Lenčių miškas

Lenčių miške 1944-ųjų pabaigoje susirinko nemažas būrys ginkluotų vyru. Iš aplinkinių kaimų ir iš toliau.

Nebuvo arti diželių gyvenviečių, miestų, gerų kelių. Vietovė pelkėta, vietinis sunkiai išbrendama. Netoli Gražų dvaras, Visocko ūkis, palikti šeimininkų. Ties pastaruoju buvo įrengtas bunkeris, kuriame visi kovotojai netilpo. Vieini Visocko sodyboje glaudėsi, arčiau gyvenantys į namus ējo.

Po 1944 12 16d. kautynių Paliepių gilioje likusieji partizanai persikėlė į Lenčių bazę.

1945 02 15d. kautynėms vadovavo junginio vadas Vladas Pabarčius.

1945 02 15d. gyvenimas sukoj išprastu ritmu. Partizanai ruošesi pusryčiams.

Staiga įprastus rytmečio ruošos darbus nutraukė šūviai, nusinešdami jau-nų žmonių gyvybes. Vasario 16-osios išvakarėse žygo: Kazimieras

Gvildys, Jono, g.1900, Molupių k., Čekiškės valsč. Tuo metu jis gyveno Visocko ūkyje, turėjo arkli, vežė maistą, vandenį; Klemensas Poška, g.1923, Ilgižiukų k.; sužeistas Paliepių miške 1944 12 16; vadas Vladas Pabarčius- Papartis, g.1912, Rokų k., Krakių valsč.; Jonas Beržinskas, Kazio, g.1924, Kalniškių k., Ariogalos valsč.; Zenonas Butkus, Prano, g.1921, Kalniškių k., Ariogalos valsč.; Andrius Gaižauskas, Apolinaro, g.1925, Negirvos k., Ariogalos valsč.; Simas Gaižauskas, Apolinaro, g.1925, Negirvos k., Ariogalos valsč.; Antanas Galinauskas, Antano, g.1926, Paginėvė Šliužių k., Ariogalos valsč.; Julius Illius, g.1923, Šolų k., Ariogalos valsč.; Antanas Kiaukė, Ignas, g.1916, Paginėvė k., Ariogalos valsč., taranavo Nepriklausomoje Lietuvos kariuomenėje; Bronius Mažeika, Kazio, g.1912, Šliužių k., Ariogalos valsč.; Vladas Mažeika, Kazio, g.1912, Šliužių k., Ariogalos valsč.; Vincas Stašinskas, Juozo,

Tada savo likimo dar nežinojome

Gegužės pradžioje į Marijampolę atvyko gen. P.Plechavičius. Lynojo, tad mus suvedė į arkliades, ir čia generolas kalbėjo. Aš buvau vos per dvi ar tris gretas nuo jo, tad kai jis sugraudėjo savo galingu balsu, kad visi girdėtų, tai man net pa-gaugai ligi užkulnių nuejo. Tai buvo tikro vado balsas, įtikinantis...

Aš į tą tarnybą žiūrėjau tik kaijalaikiną priedangą nuo vokiečių: neturėjome jokio noro už juos kariauti, bet taip pat ne-manėme, kad gali laimeti Vietinė rinktinė, kai jau frontas grūva.

Jau visas mėnuo karo mokyklos vyrai su daina linksmiai Marijampolę. Vokiečiai buvo įvedę griežtą tvarką: kontroliuoja ūkininkus, reikalauja pusvelčiui didelių duoklių, tie-siog atiminėja maisto produktus, gyvulius ir kt. Ūkininkai, pajutę lietuvišką aplinką mieste, pradėjo vežti produktus į tur-gus; miestiečiams čia buvo pro-

ga įsigytu maisto be kortelių.

Bet mūsų vadinamieji "rudžiai" (particiniai) nesnaudė. Vie-ną ryčiai kareivinėse gauname žinią, kad "rudžiai" turuje plėšia ūkininkus. Leidomės visi (daugiau kaip 100 vyru) bėgte į Marijampolę gelbėti ūkininkų... Bet "rudžiai", pamatę mus, per kitą turgaus galą paspruko. Ūkininkai, nors ir apiplėsti, buvo patenkinti, kad yra kas juos gina. Žinoma, tai nesustiprino mūsų draugystės su vokiečiais: gestapas tuo pradėjo spausti. Gat-vėse pasirodė daugiau žandarų. Trintis didėjo, žadėtosios aprangos negavome, sąlygos blogėjo.

Po savaitės kuopos vadas pranešė, kad norintys gali gauti atostogoms kelionės liudijimą. Paėmęs atostogų pažymėjimą, nuvykau į Kauną aplankytį brolio. Jo įstaiga duodavo kaušą sriubos, tad ir aš ten nueidau.

Vieną dieną brolis gržo kiek ankšciau ir labai susijaudinęs

pasakė: "Greitai mauk į Marijampolę ir pranešk ten, kad gen. P.Plechavičiaus štabas jau areštuotas". Kaip tik jų įstaigos sunkvežimis važiavo į Vilkaviškį, tad ir paėmė mane tarp dėžių. Keliuose jau buvo tikrinama Marijampolę, kam tik galėjau, pranešiau. Atrodo, niekas apie tai dar nežinojo. Žinoma, buvo ir tokių, kurie manimi netikėjo.

Mūsų pogrindžio grupė įsi-kūrė pirmoje gatvelėje cukraus fabriko link ir visą laiką iš tolo patruliaavo.

Ankstų ryčiai išgirdome triukšmą: kelios vokiečių tankėtės supo kareivines. Po gero pus-valandžio pasigirdo šuvių sal-ves, į mūsų pusę bėgo keli vyrai, matėme kaip jie vienas po kito krito.

Po kiek laiko grūvius nuo Kvietiškio pusės prislinkome prie lavonų. Vytautas Gavėnas. Vampyras, turėjęs fotoaparata, visa tai fotografavo. Buvo nu-

šauti trys kariūnai: Juozapavičius, Juodkojės, trečio pavardės negaliu prisiminti. Visus įtraukėme į griovį, kad vokiečiai nerastų. Daug fotografovome ir vėliau, kai suimtuosius varė į stotį. Tas nuotraukas buvau palikęs tėviškėje, bet kai griovė ūkius ("rojaus vietai"), tai ir nuotraukos dinga.

Negali būti nieko liūdnesnio-kai matai draugus, varomus kaip didžiausius banditus, apsuuptus SS, o nieko negali padėti. Dauguma suimtuju buvo uniformuoti, bet buvo ir civiliai drabužiais apie du šimtus vyru. Už ką?

Žmonių buvo pilni šaligatviai, ir visi norėjo ką nors vyrus įduoti, bet sargyba neleido. Taip baigėsi mokslas gen. P.Plechavičiaus karo mokykloje, o suimtuju vyrų vargai tik prasidėjo. Jų likimas tada dar nebuvu aiškus. Tik vėliau, tremtyje, teko sutikti keletą iš kace-to. Ten buvo nuvežta apie šimtas, bet ne visi iš jo išėjo- kitus sušaudė.

Vytautas GRAMAS
Los Andželas

g.1919, Daujotelių k., Ariogalos valsč.; Ig-nas Vainauskas, g.1910, Negirvos k., Ariogalos valsč.; Petras Volskis, Jono, g.1910, Šliužių k., Ariogalos valsč.; Bro-nius Pilypas, Adomo, g.1922, Šliužių k., Ariogalos valsč.; Antanas Valaitis, Mar-tyno, g.1912, Lapkainio k., Ariogalos valsč.; Jonas Kiaukė, Ignas, g.1912, Pagi-nėvio k., Ariogalos valsč.

Paliepių gilio

Paliepių gilioje susibūrė apie trys šimtai ginkluotų vyru. Liepkalnio 50 par-tizanų būriui vadovavo karininkas A.Sibitis, Šilų 40 vyru būriui vadovavo pus-karininkis A.Jaugėla, žuvęs 1945m. lie-pos mén. Tauriūčių būriui (apie 80 par-tizanų) Babičas.

1944 12 06 kautynėse stribai parti-zanai puolė iš trijų pusiu: nuo Krakų,

g.1914, iš Dotnuvos; Antanas Štuikys, g.1916, iš Šilainių k.

Grajauskų kaimo tragedija

Tą atmintiną 1944m. kūčių dieną, Grajauskų kaimą okupantai apsupo iš dviejų pusiu: nuo Pigainių ir nuo Ariogalos. Vyko žūtbūtinė kova. Buvo sude-gintos Kostyros, Daugnoros, Adomaitie-nės, Lukošiaus, Rainių sodybos.

Po kelių dienų enkavedistas su stri-bais gržo susirinkti žuvusiųjų. Savų ir partizanų. Vėl įvyko kautynės. Pagojo dvare buvo ginkluotas vyru būrys. Žu-vo daug kaimo vyru, trys prieškarinės Lietuvos kariuomenės puskarininkiai: Kazys Silvestravičius, Petro, g.1910, Rainiškių k., Ariogalos valsč.; sunkiai sužeistas prasiveržę į Gaižausko sodybos; atė-mės kailinius, stribas jų nužudė; Vladas Lukošius,

Vincento, g.1909, Gra-jauskų k., Ariogalos valsč.; žuvo

Didžiausia paslauga, kurią mes da-rome Maskvai- tai mūsų pačių naivumas, nesugebėjimas atskirti tiesos nuo provokacijos ir mūsų nenoras dirbtį bendrą Lietuvai naudingą darbą. Mes ne-galime dvišai aukščiau pakilti, nega-lime vieni kitiems atleisti, negalime su-tikti, kad ir kitokių pažiūrų žmonės turi teisę į savasias nuomones, nenorime su-tikti, kad ir jie yra lietuvių.

Broliai lietuvių! Per maža mūsų ant šios žemės, kad galėtume skirstytis į parti-jų partijėles, dalytis, peštis ir bartis. Vi-su mūsų reikia Lietuvai! Jeigu vieni ki-tiems nepaduosime rankos šiandieną, ry-toj galime jau nebeturēti progos tai pa-daryti. Nustokime tarnavę Maskvos inter-esams ir susivieniję dirbkime tiktais Lietuvos labui!..

Vytautas ŠLIŪPAS
Iš 1994 03 17 "Lietuvių balso"

Slamėkit, oškit, pusys...

Josvainių ir Ariogalos. Paliepių kauty-nėms vadovavo Kuriečka- Dūdelė. Traukdamiesi rusai žudė ką sutiko. Žu-vo 10 žmonių, iš jų 2 moterys.

Partizanai buvo gerai ginkluoti, tu-rejo šešis tankinius kulkosvaidžius, bu-vo įsirengę perkius bunkerius. Slaptavietę išaiškinus, partizanai nutarė evakuotis. Vežimai pasuko į Lenčių mišką už 12 ki-lometrus.

Vieta buvo patogi gynybai. Tačiau ramiai gyventi neteko. Dešimt vyru su-dėjo savo gyvybes ant Tévynės laisvės aukuro: Augustas Štaras, g.1919, Šulai-čių k., Krakių valsč.; sunkiai sužeistas Lenčių miške, mirė; palaidojo savi; Jonas Jankauskas, g.1918, Šulaičių k.; Stasys Štuikys, g.1911, Šilaičių k.; Aleksas Klyba, g.1911, Šilų k.; Stasys Mykolaitis, g.1917, Paginėvė k.; Aleksas Klimanskas, g.1920, Pašušvio k.; Edmundas Šimkevičius, g.1924, Raseiniai; Jonas Strumskis, g.1925, iš Šilainių k.; Feliksas Ramoška,

netoli Banio sodybos; Antanas Vidikas, Prano, g.1924, Kunigiškių k.; pasibaigus šoviniams susisprogdino granata; Alek-sandras Kemzura, Jono, g.1914, Lietuvos kariuomenės puskarininkis; Stasys Pili-pauskas, Jono, g.1919, Kasiulkų k.; Jonas Norkus, Jono, g.1925, Butaičių k., Bety-galos valsč., žuvo netoli Pagojo dvaro 1944 12 24; Justinas Račkauskas, Juozas, g.1927, Maižiškių k., Betygalos valsč.; Kazimieras Jankauskas, g.1926, Kunigiškių k.; radę eglynėlyje sušaudė; Stasys Adomaitis, g.1922, Kasiulkų k. 1945 02 04 areštavo ir sušaudė; Romualdas Kregždė; suėmė, žuvo lageryje; Kazys Andraitis, Stasio, g.1918, Rainiškių k.; Jonas Kostyra, Antano, g.1917, Grajauskų k.; 1944m. areštavo, teisė: žuvo anglų kasyklose 1949m. vasario 16d; Kazimieras Žun-gaila, Grajauskų k.; mirė pakeliui į Sibirą 1944 07 30.

Vytautas SMITRYS

Ariogala

LR Sveikatos apsaugos ministerijos atsakymas į B.Gajausko prašymą

Informuojamė Jus, jog atsiž-velgdamas į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos prašymą, Sveikatos apsaugos ministras 1995 04 07 išleido įsa-kymą Nr.186, nurodydamas Vil-niaus universitetinės "Raudonojo kryžiaus" ligoninės direkto-riui organizuoti Lietuvos poli-tiniams kaliniams ir tremti-niams ambulatorinę ir staciona-rinę sveikatos priežiūrą.

Sekretorė LDEGUTIENĖ

1995m. balandis

TREMINTINYS

Nr. 15 (156)

6

Antanas ČINGA

Velykų varpai

Nuaidėjė Velykų varpai
per laukus, mėlynuojančią girią
vėl paklaus, kuo šiandien tu tapai,
kokią lemti likimas tau skyrė.

Ar vilioja dabar, kaip kadais,
drėgnos, šiltos pavasario dienos,
gervės, gržtančios paukščių kelias,
prie upelio pražyde purienos.

Ar girdi, kaip alsuoja laukai,
rugio daigu pakvipusi žemę,
ar meni, ką vaikystėj sakesi
i mokyklą palydinčiai mamai.

Ar karklynų gelsvi pumpurai
i kasas auksines susipynę
ir varnėnų dainelių kerai
tebedžiugina tavo krūtinę.

Ar jauti, kaip užmiega gamta,
varpų aido švelniai užliūliuota?
Nors gimtinė ir ta- ir ne ta...
Tiek daug metų prabėgo už grotų.

Daug kur likę tik smėlio kapai,
ne tik žmonės- net medžiai išmirę...
Bet neliusk, lai Velykų varpai
neša džiaugsmą per gimtąją girią.
1995m.

Raseinių šaulių batalionas

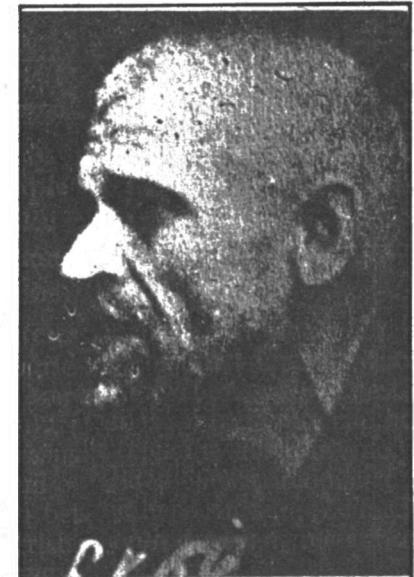
(žiūr. "Raseinių valsčiaus šauliai", "Tremtinys" 1994m. Nr. 23, 24, 25)

Rusijos Valstybės saugumo ministerijos Orenburgo srities valdyba, 1992 metais su teikusi informaciją apie ten sušaudytus 1940-1941 metų kalinius- Raseinių pasipriešinimo grupės "Šaulių batalionas" narius, žinių apie grupės vadą Petrą Jančą savo archyvuose tuomet neaptiko.

Iš štai i 1994m. gruodžio mėnesį pakartotinai pasiustą užklausimą- paiešką Orenburgas (dabar jau Rusijos Federacijos Federalinės kontržvalgybos tarnybos srities valdyba) pranešė suradę dokumentuose ir P.Jančą. Vasario pabaigoje jo dukra sulaukė iš Orenburgo CMB ir tévo mirties liudijimo... Mirties data- 1941 12 19... mirties priežastis- sušaudymas (rasstiel)... mirties vieta- Orenburgo miestas...

Taigi "Šaulių bataliono" vadas Petras JANČYS sušaudytas Orenburge (tuomet- Čka lovas) 1941m. gruodžio 19d., tą pačią dieną, kaip ir jo bendražygiai ir bendrabyliai Viktoras Butkus, Leonas Dukauskas, Petras Saukas, Jonas Survila bei grupė kitų Raseinių ir Panevėžio kalėjimų kalinių, NKVD išgabentų iš Panevėžio 1941 metų birželio 23dios mirties ešelonu.

Felikas TIŠKUS

P.Jančys. Kasėtinų kalėjimo kalinius Nr. 64 1941m.

P.Jančys. 1939m.

P.Jančys. 1925m. Liehuose

P.Jančio mirties ludižimas

Už ką žuvo puskarininkis Ruseckas?

Iš Jurbarko kilęs puskarininkis Ruseckas 1944m tarnavo Lietuvos Vietinėje rinktinėje, kurios tikslas buvo palaikyti tvarką. Gyventojus reikėjo apsaugoti nuo visokiausio plauko plėšikų (rusų, vokiečių, lenkų), užplūdisių Lietuvą, karui einant i pabaigą. Atmintyje tebebuvo gyva 1918 metų situacija, kai tarpusavyje kariaujančiomis Vokietijai ir Rusijai nusilpus, Lietuvoje išsiautėjo baltųjų ir raudonųjų rusų daliniai, plėšikaujančių vokiečių kareivius gaujos ir baltalenkiai. Tiki Lietuvos savanoriams apgynus kraštą nuo jų, Lietuva atgavo nepriklausomybę.

Visi tikėjo, kad Anglia ir Amerika neleis Sovietų Rusijai antrą kartą okupuoti Baltijos šalių ir kad šios aktyviai priešinsis bolševikams. Kad vokiečiai pralaimės šį karą, niekam nekėlė jokių abejonių.

Rinktinės organizavimui lietuviai pritarė. I ją susibūrė daug kadrinių Lietuvos karininkų, viršilių, puskarininkų, atsargos karių bei civilio jaunimo (ypač gimnazistų).

Menkai ginkluoti lietuvių būriai atvyko i Vilniaus kraštą. Be raudsonųjų partizanų, ten siautėjo gausūs gerai ginkluoti baltųjų lenkų ir Armijos krajovos daliniai. Pastarieji daug ginklų gaudavo iš vokiečių. Vokiečiai su Vietine rinktine žiauriai susidororojo. Dalį nuginkluotų rinktinės karinių sušaudė, kiti žuvo priešindamiesi.

310-ajį batalioną, kuriame tarnavo puskarininkis Ruseckas, nuginklavo tarp Jašiūnų ir Vilniaus, karius įviliojė i vokiečių pasalą. Fašistai buvo apsiginklavę šarvuociaisiais ir tankais, jiems pasipriešinti nebuvo jmanoma. Atdidurė bevitiskoje padėtyje, bataliono kariai pateko už spygliuotų vielų prie Vilniaus. Vokiečiai karininkai atrinko 12 bataliono karių ir išvežė sušaudyti į Panerius. Tarp jų puskarininkis Ruseckas nepateko,

kaip manė daugelis, perskaite "Lietuvių fronto biuletenį" (1944m gegužės mėn. 27d. Nr. 20 (34)). Jis žuvo prie Rumšiškių, pervežant iš Vilniaus į Kauną.

Buvo taip. Iš Vilniaus karius vežė kariniai sunkvežimiai. Juos išpejė, kad niekas nemégintu bėgti, nes už kiekvieną pabėgusį sušaudys po 10 kitų. Tarp Vievio ir Rumšiškių keletas kareivukų pabėgo. Apie tai kažkuris ukmergiškių praneše vokiečių karininkui. Jis tikėjosi, kad bėglį niekas nesugaus, nes temo, o kitų nešaudys, nes jie patys praneše apie bėglius. Suklydo. Sunkvežimis sustojo, karius lauke surikiavo po du. Dešimtasis riukiutėje stovėjo puskarininkis Ruseckas. Susirinkę vokiečių karininkai nutarė sušaudyti vieną- dešimtajį. Vokiečiai prigulė prie dviejų kulkosvaidžių. Pajudės apygirtis viršila priėjo prie puskarininkio Rusecko, griebė kaire ranka jam už apykaklęs, staigiai stumtelėjo prie griovio krašto ir nušovė. Ruseckas spėjo sušuktis: "Vyrai, už ką mane?"

Po to visus susodino i mašinas ir atvežė į VI fortą Kaune. Ten atvežė ir nužudytojo puskarininkio Rusecko lavoną. Lietuvių karius išvežė į Vokietiją darbui užnugaryje.

Už ką žuvo puskarininkis Ruseckas? Jis mylėjo Lietuvą ir žuvo pačiamė jėgų žydėjime. Žuvo už laisvén pabėgusius Vietinės rinktinės karius, kurie gal tebera gyvi. Nežinau, ar Ruseckas paliko Jurbarke šeimą, ar jo artimieji žino jo žuvimo aplinkybes ir kur jis palaidotas, ar atsiémė jo palaikus? Ar iš viso žinoma, kur jo kapas, ar jo visiškai nera (gal jis guli bendrame kape prie rusų belaisvių?). Parašykite apie tai šio straipsnio autorui arba į redakciją.

Stanislovas GULDYS

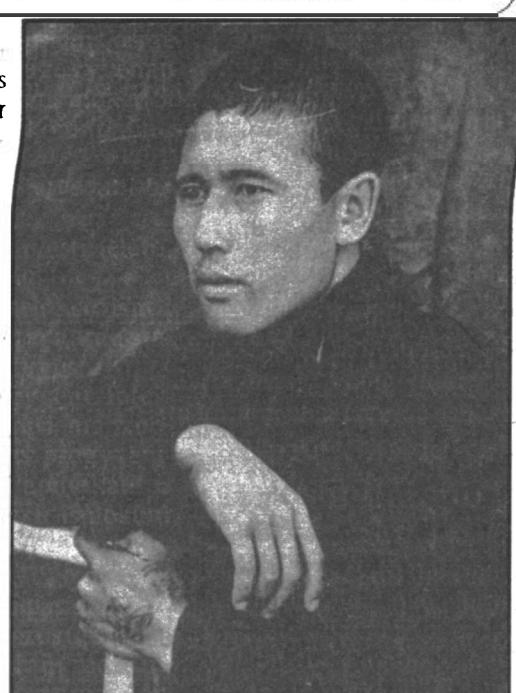
Kaunas

Barčiukas

Kas dabar, po tiek metų prisimins, kokia buvo tikroji jo pavardė. Lageryje mes jį vadino Barčiu, nes taip vadino ir jo arkli, su kuriuo vežiojo vandenį į miško kirtavietę. Vandens reikėjo kaliniams pietums virti, gerti, girdyti arklius. Barčiukas buvo maždaug penkiasdešimties metų uzbekas- žemo uglio, plačiapetis ir ūmaus būdo. Arklys, kaip ir šeimininkas, buvo žemas, stambiomis kojomis, gelsvo plauko mongolių veislės eržilas. Tad šei mininkas ir arklys vienas kitą atitiko. Prie kirtavietės arkliams buvo pastatyta laikina arklidė, juos prižiūrėjo motrys kalinės. Mus į darbą ir iš darbo vežiojo siauruku.

Tą žiemą miško ištraukėjams išdalijo nurašytus kariškus kailinius. Tokius turėjo ir Barčiukas. Vieną vakarą sodinantius ant traukinuko platformos Barčiukui nepavyko iš karto atsisesti. O tai pardaryti reikėjo mokėti. Kalinius ant platformos surikiuodavo po penkis ir duodavo komandą sėstis. Tada reikėdavo greitai kristi ir ištiesti kojas, kad priekyje esantis galėtų atsisesti į tarpuko. Nesėjusiam atsisesti laiku nelikdavo vietos. Tuomet vėl visus pakeldavo ir vėl sodindavo. Vėl mus pakėlė, Barčiukas neatsisėdo ir ši kartą. Kilo šurmulus. "Tu ką, Barčiuk, nesugebi atsisesti?" Mus pakėlė trečią kartą, o jau tem-

Tuomet vienas sargybinis pasišovė pardaryti tvarką. Padavė automatą draugui, užšoko ant platformos ir, kirtęs smagų antausį, bandė pasodinti. Šis įsiutės užpuolikui smogė atgal, ir šis kūlvirščiai nusirito žemėn. Pašokes griebė iš draugo savo

Bratsko lagerio 024 kalinas, korėjetas, americiečių Karo lakūnas kpt. Chvan Dik Con. Nuotrauka iš autoriaus asmeninio archyvo automata, ir tik kiti sargybiniai jį sulaikė, kad šis nepaleistų į mus serijos. Grižus į lagerį, Barčiuką nuvedė tiesiai pas "kūmą". Ten jis ir paaškino: "Piliety viršininkė, mano kailinai, jo kailiniai, mane kumštelėjo, kitas kumštelėjo, tai ir aš truputį kumštėjau. Tamsu buvo nemačiau, kad kareivėlis. Ai, ai, kaip gaila kareivėlio." Bet "būro" Barčiukas vis vien neišvengė.

Vladas ŠILPA

1995m.balandis

TREMINTINYS

Nr.15 (156)

7

Kaip kas išmano, taip tas gano

Ką tik atkūrus Lietuvos Neprisklausomybę, Anykščių rajone nežinia kieno iniciatyva buvo išleistas piliečių nužudyti 1941-1953m. sąrašas. Deja, jis gana vienašališkas (nežinia, kam tai buvo naudinėta). Čia pirmiausia surašyti faištų nužudyti žydai ir kitų tautybių žmonės. Tai Anykščių miesto, Viešintų, Taujėnų, Svėdasų, Kavarsko ir Troškūnų valsčių nužudytių sąrašai.

Čia stengiamasi pateikti "banditų" nužudytių pavardes, įtraukti tik 132 komunistų ir jų kolaborantų nužudytieji, iš viso 518 žmonės. Pagal tautybę žydų - 64, rusų - 43, lietuvių - 279 žmonės, kuriuos nužudė atseit "banditai".

Jei to sąrašo sudarytojai būtų teisingesni, būtų paminėję, kad nuo komunistų okupantu-

Lietuvoje žuvo 36000 partizanų.

Ir Bronius Pilkauskas, Anykščių raj. Traupio viršaitis, rašydamas "Dienoje" apie pokario rezistenciją, į viską žūri vienapusiškai, komunistų kolaborantų akimis, o reikėtų žūrėti visapusiškai - juk tą visą pragarą užvirė į Lietuvą atėjė komunistai. Kodėl čia nutylima, kad buvo Sokolovo suorganizuoti provokatoriai - smogikai, kurie labai uoliai žudė nekaltus žmones partizanų vardu, kad išprovokuotų pyktį prieš partizanus, ypač apie Svėdasus, Šimonių girią, Labanoro miškus, Utėnų ir Anykščių rajonus, kur aktyviai veikė čekisto Stasio Šimkaus vadovaujami smogikai Kalytis, Radzevičius, Čepukonis ir kt. Kaip tik jie ir nužudė Bronius Pilkausko minimus piliečius, net

vaikus. Galiu paminėti, kurie čia minimi asmenys buvo nužudyti partizanų. Tai Vašakėnų dvaro kolonizatoriai, atvežti iš Rusijos ir saugumo apginkluoti, naktinis važinėjė po aplinkinius kaimus ir partizanų vardu plėšikavę. Žinau apiplėštuju pavardes. Bausmė buvo žiauri, bet ką padarysi - partizanai kalėjimų neturėjo. O ką turėjo daryti su plėšikais ir skundikais, kurie, ne kartą perspėti, kad liautusi skundę, plėšikave, toliau dirbo savo juodą darbą.

Reikėtų atsakingiau žūrėti, kas buvo kalti, o kas buvo teisūs! Juk komunistai užgrobė mūsų šalį, pradėjo genocidą ir žudynes.

*Antanas ŠIMENAS
Panevėžys*

Suėmimas

Prie mano sodybos 1947 07 16 partizanai susirėmė su enkavedistais ir Pumpėnų skrebais, ilgai šaudėsi. Netrukus čekistai supuole į trobą, liepė man iškelti rankas, pastatė prie sienos. Mušė geleziniais strypais, rusiškai plūdo ir vis rėkė: "Kur slepi banditus? Nušausiu tave ir tavo vaiką! Spėjau pamatyti kaip spryré Jonukui, o šis nuriedėjo net iki durų, šveitė per galvytę, kai jis bandė atsistoti. Kai vaikas émė šaukti: "Mamyte, motinèle, gelbék mane!", puolau prie jo, bet vienas enkavedistas atsuko automata į mane ir suriko: "Sakyk, kur banditai, tuoju nudėsiu vietoje!"

Mane ilgai kankino, mušė, o po poros valandų nuvežė į Pumpėnų valsčiaus daboklę ir uždarė į rūsi. Ten buvo daug žiurkių, turėjau visą laiką nuo jų gintis.

Prie durų stovėjo sargybinis - skrebas Vasiliauskas. Jis liepė viską prisipažinti, sakė, tada greičiau paleis namo. Vakare Vasiliauską pakeitė skrebas Maršionka, kuris taip pat patarinėjo viską prisipažinti.

Rūsyje su žiurkėmis išbuvau tris dienas, po to atneše dubenį vandens ir liepė prauštis. Buvau ištroskusi, lūpos sukepusios - pusę to vandens išgeriau, o likusiu nusiprausiau sukrejusių kraują. Šiek tiek palengvėjo. Atneše ir truputį duonos, kurią suvalgiau lyg cukrų.

Atėjės skrebas nuvarė mane į mašiną ir išvežė į Panevėžio kalėjimą. Ten uždarė vienutėje, o naktį išvedė tardyti. Majoras Kazlovas tardė kas naktį visą savaitę. Ziauriai mušė, sudraskė rūbus, visaip tyčiojosi... Tardytojui pasakiau: "Su mano kūnu galite daryti ką norite. mušti ir užmušti, bet mano sielos nepalausite niekada! Aš lietuvių gimiau, lietuvių iš mirsiu".

I mano vienutę jmetė moteriškę, kuri klausinėjo, už ką mane taip kankina, kuo esu nusikaltusi, patarė prisipažinti. Supratau, kad tai šnipė. Aš pradėjau ją mušti, ji - rékti.

Mane nuvedė pas kitą tardytoją, papulkininkį Čtvartkovą. Po to tardymo negalejau net atsistoti, buvo sudaužyta galva, kūnas aptekės krešuliais. Sargybinis Jansonas iš Piniavos tyčiojosi iš manes. Vėliau atneše truputį duonos ir šalto vandens. Apsiploviau žaizdas, atsigeriau ir suvalgiau duoną. Pasimeldusi atsigiliau ant cementinių grindų ir užmigau kietu miegu. Keletą dienų čekistai tardyti nevedė.

Vieną dieną atrakinę duris liepė išeiti. Aš atsistojusi žengiau į koridorį ir susmukau. Mane pakélé nuo žemės ir nuvedė į 36 kamerą. Ten radau daug vieno likimo sesių, kurios globojo mane, kol sustiprėjau. Kad ne taip nuobodu būtų, iš duonos rožančius darėme. Siuntinių neaudavau, tai jos mane šelpė.

Po kiek laiko nuvedė pas prokurorą. Mane nuteisė 10m. griežto režimo ir 5m. tremties. Etapas į Lukiskes, o vėliau išvežė į Archangelską, Vorkutą ir Tiuminskąją.

Stasės ALEŠIŪNAITĖS-BRAZAUSKIENĖS atsiminimus užraše Antanas ŠIMENAS

Dékoju

Alkūnai buvusi grafo Tiškevičiaus Armonių dvaro medžioklės sodyba ir varas rezidencija - išsidėsčiusi Labanoro regioniniame parke, kur labai graži gamta. Alkūnų palivarkas stovi ant kalno, greta tvenkiniai, miškas, netoli ežerai.

Sovietų valdymo laikais sodyba buvo nunikota. Liko pastatų griuvėsiai. Aš, Valda Plieskytė- Čyvenė, šios sodybos paveldėtoja, partizano dukra, tremtinė, pasiryžau atkurti šią gražią sodybą agroturizmo ir savaigalo poilsio tikslams pagal Alberto Lamausko parengtą projektą. Čia galėtų išsėti ramaus poilsio norinčios šeimos, prisiglausti turistai.

Noriu padėkoti architektui Albertui Lamauskui, kuris be jokio honoraro padare Alkūnų palivarko projektą.

Valda PLIESKYTĖ-ČYVIENĖ

Pro memoria

Juozas Jankevičius

Juozas Jankevičius gimė Rokiškio apskrityje 1890m. lapkričio 2d. Mokslus pradėjo Panevėžio realinėje gimnazijoje su broliu Jurgiu (tapusių kunigu menininku; jo nutapytas stacijas Karmelitų šv. Kryžiaus bažnyčioje Kaune matome ir šiandien), vėliau studijavo Kijevo politechnikos institute; buvo aktyvus lietuvių kuopelės narys. Matyt, nemenkai čia pasižymėjo, nes vėliau NKVD sudarytoje byloje pažymėta: "Jau Kijeve pasireiškė antisovietinis nusiteikimas".

Grįžęs į Lietuvą, dirbo Šiaulių geležinkelio ruožo viršininku. Vėdė. Netrukus perkeltas į Kauną, dirbo geležinkelio valdyboje, Susisiekimo ministerijoje. Daug prisidėjo prie kelių ir tiltų projektavimo ir atstatymo, ypač prie Zarasų plento, o paskui - ir Žemaičių plento tiesimo. Be to, dirbo VDU technologijos fakulteto docentu. Buvo LTOK (tautinio olimpinio komiteto) nariu.

1940 10 06 suimtas, nuteistas 8 metams, o 1941m. birželyje išvežtas į Vorkutos lagerius, kur dirbo anglies kasyklose. 1942m. buvo paraližuotas, pusę metų išlaikytas Vorkutos lagerio ligoninėje. Tuo metu atėjo žinia, kad Maskvos aukščiausias tribunolas "bausmę dovanoto". 1943m. išleistas, bet Lietuva tada buvo okupuota vokiečių, tad pasirinko Saratovą. Gydytojų komisija nukreipė į invalidų namus Chvalynske (Saratovo sr.). 1945m. invalidų namų med. sesuo pranešė, kad balandžio 16d. Juozas Jankevičius mirė.

Balandžio 17d. Kauno Karmelitų šv. Kryžiaus bažnyčioje paminėtos Juozo Jankevičiaus 50-osios mirties metinės. Šv. Mišias aukojo A. Keina.

Danutė JANKEVIČIŪTĖ-GVIDIENĖ

Naujos knygos

Birutė MARCINKЕVIČIŪTĖ

Senas Peterburgas - Fontankos upė

ilgai vakar Rusijoj LIJO lietus kitaip neištarsi- tik LIJO ir LIJO po kojomis tiltas juodavo dangus vandens žaluma taip virpėjo lyg šaltistik LIJO ir LIJO- lyg žemę draskytų kaip laikas- ilgai vakar Rusijoj LIJO

praeinantis- pilkas nemigę žmogus namai kurio- perdeges kranto žibintas žiurėjo- lyg bėgtų toli žirgo tiltu nuo debesio draskančio Rusiją- LIJO tik LIJO ir LIJO- žiurėjo žmogus kaip pralekia laikas senu žirgo tiltu.

"Neišsiusti laiškai"

Balandžio 6d. Kaune, literatūrinio almanacho "Ažuolyno" klube įvyko 1941m. tremtinių Algirdo ir Jūratės dukros Birutės Marcinkėvičiūtės pirmosios eileraščių knygos "Neišsiusti laiškai" pristatymas visuomenėi. Geru žodžiu apie knygelę atsiliepė jaunųjų literatų konsultantas, poetas Robertas Keturakis.

Birutė yra baigusi J. Naujalių meno mokyklos fortepijono klasę, vėliau Kinematografijos ir teatro institutą Leningrade- įsigijusi teatro režisierės diploma.

Eileraščių rinkinėlis "Neišsiusti laiškai"- tai eiliuoti eskizai rimtiems pamastymams apie paprastus gyvenimiškus reiškinius ir net smulkmens, kurii paprasta akimi gal nežiūrėtumei. Nėra skambiu žodžiu, esminiu dalyku dominavimo tarp neesminiu- viskas viena gaidele, kaip kad laikrodžio tikslėjimas ar kitas koks reliatyviai nepaliaujamas veiksmas.

Natalija PUPEKIENĖ

Dokumentai apie Kliugerio veiklą

LPKTS išleido knygą "Iš Naujausios Lietuvos istorijos". Tai KGB dokumentų rinkinys, papildytas fotograuota medžiaga (faksimilėmis). Dokumentų autentiškumu knygos rengėjai neabejoja. Čia minimos kadrinių KGB darbuotojų pavarðes.

Knygoje nušviečiama plati garsiojo Kliugerio (Algirdo Klimaičio) veikla Vokietijoje, Austrijoje, Šveicarijoje, Prancūzijoje. Kliugerio pareiškimai išryškina Kazimieras Prunkienės veiklą.

Knygos tiražas- 5000 egzempliorių.

Netrukus turėtų pasirodyti kita tų pačių rengėjų knyga- "Armija Krovė Lietuvos".

Natalija PUPEKIENĖ

1995m. balandis

TREMINTINYS

Nr. 15 (156)

8

ILSÉKITES RAMYBĖJE

Ona Pralgauskienė

1924-1995

Kovo 24d. mirė buvusi tremtinė LPKTS narė Ona Pralgauskienė.

Velionė gimė 1924m. Ukmergės raj. Jonelių k. ūkininko šeimoje. 1948m. buvo ištremta su šeima į Krasnojarsko kraštą, Igarką. 1956m. grįžo į Lietuvą.

Ona Pralgauskienė buvo uoli katalikė, iškikima Lietuvai.

Palaidota Čapiškės kapinėse.

LPKTS Kauno skyrius

Feliksas Augulėnas

1914-1995

Feliksas Augulėnas gimė 1914 09 30 Šiaulių apskr., Joniškio valsč. Baigęs Joniškio pradžios mokyklą, dirbo tėvų ūkyje. 1944m. buvo suimtas. Tardė Panevėžio ir Kauno kalėjimuose. 1945m. nuteistas 10m. Kalėjo Vorkutos lageriuose. 1954m išleistas, dirbo ir gyveno Vorkutas lageriu zonoje. 1959m. grįžo į Tėvynę, apsigyveno Radviliškyje.

Liūdi draugai

Mirė 1995m. balandžio 7d. Palaidotas Radviliškio kapinėse.

Liūdi draugai

Birutė Sabaitė

1937-1995

Balandžio 11d. mirė LPKTS Kauno skyriaus ir Lapteviečių brolijos narė Birutė Sabaitė.

Velionė gimė Giedraičiuose (Molėtų raj.), Nepraklausomos Lietuvos mokytojų šeimoje.

1941m. birželio 14d. raudonojo okupanto ištremta su šeima iš Lietuvos prie Laptevų jūros žiočių, į Bykov-Mysą, Jakutską. 1957m. grįžo į Lietuvą, neakivaizdiniu būdu baigė Rygos visuomeninį patentotyros institutą. 1960-1990m. dirbo Kauno radio gamykloje.

Tebūna lengva Jai mylimos Lietuvos žemė.

Nuoširdžiai už jaučiamie brolių Kęstutį su šeima ir artimuosius.

LPKTS Kauno skyrius

Viktoras Kemežys

1922-1995

Viktoras Kemežys gimė Pakuonio valsč., Margininkų k. Augo turtingo ūkininko šeimoje. Mokėsi Kaune, įsigijo buhalterio specialybę. Dirbo Kauno geležinkelio depe. 1948m. suimtas ir išvežtas į Krasnojarsko kraštą. 1958m. grįžo į Lietuvą, dirbo avalynės fabrike.

Velionis buvo principingas, taurus žmogus.

Nuoširdžiai už jaučiamie šeimą, netekus mylimo žmogaus. Tegul būna lengva Jam Lietuvos žemelė.

LPKTS Kauno skyrius

Dėkoja

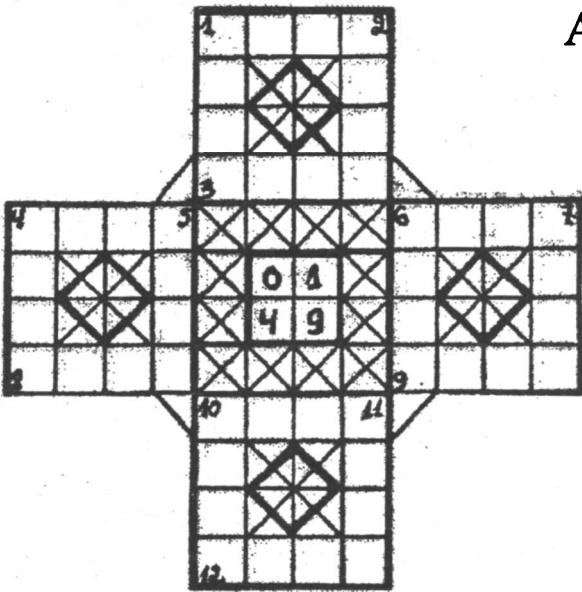
LPKTS narė Aldona Bikauskienė nuoširdžiai dėkoja už auką (100 Lt) šv. Velykų proga firmos "Geltonasis žaibas" direktoriui Rimantui Jurevičiui.

Firma "Geltonasis žaibas" politiniams kaliniams ir tremtiniams teikia beprocentinį kreditą norintiems gauti dokumentus (licenciją) dirbtini privačiu autotaksi.

1944 12 26 Mykolo Kazano- Mutkos vadovaujami partizanai sumušė dvi sovietų įgulas. Manoma, kad žuvo apie 150 karių. Partizanų žuvo tik vienas, o M.Kazanas buvo sužeistas.

Antazavės (Zarasų raj.) Šilo kautynių 50-mečiui paminėti sukurtas šis medalis. Autorius- Dusetų K.Būgos vid. mokyklos mokytojas Romas Pučikas.

Horizontaliai (išrašykite į langelius datas- metus):

- Mindaugas, suvienijęs Lietuvą, priima krikštą.
- Margirio vadovaujamas didvyriškas Pilėnų gynimas.
- Gediminas žūva ties Veliuona.
- Vokiečiai išveja bolševikus ir okupuoja Lietuvą.
- Klaipėdos sukilimas ir jos prijungimasis prie Lietuvos.
- Didelis (pokario laikotarpiu) lietuvių trėmimas į Sibirą.
- Caras panaišina baudžią Lietuvą.
- Priimta dabar veikiančioji Lietuvos Konstitucija.

Atokvėpio valandėlei

Ką žinome iš Lietuvos istorijos

Vertikaliai:

- Kryžiuočių riteriai atsikrausto į Baltiją ir įkuria Rygą.
- Lietuviai laimi Saulės mūšį.
- Pirmas sukilimas prieš rusus, kuriamo narsumu pasižymi Emilia Platerytė.
- Įkuriamas Vilnius, kaip Lietuvos sostinė.
- Pirmasis masinis lietuvių trėmimas į Sibirą.
- Paskelbta Lietuvos nepriklausomybė.
- Kada pradėta leisti Lietuvos Bažnyčios Kronika (tais pat metais susidegino ir Romos Kalanta)?

Pastaba papildomai užduočiai: viduryje (keturiuose langeliuose) išrašyti keturi skaitmenys: 0, 1, 4, 9. Iš tų skaitmenų, bet kaip dėstydamis ir juos kartodamis, galite gauti dar keletą svarbių Lietuvos istorijos datų. Kokios tai gali būti datos?

(Atsakymai- kitame numeryje)
Sudarė Augustinas SADAUSKAS

1995m. balandžio 21d. Nr. 15(156).

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,
3000 Kaunas, tel. 209530

Vyr. redaktorė Vanda Poderytė

SL289. koresp.: Edmundas Simanaitis
lit. red.: Danutė Bartulienė, Faustė Pilipaitienė
korekt.: Audronė Kaminskienė
tech. red.: Vesta Milerienė (Kaina 70ct)